

"ראינו את הטנק בוער ולא יכולנו לעשות כלום"

לוחמים בודדים בלבד שרדו מפלוגה ח' בחטיבה 421 של השריון, שנמחקה בלילה ארוך אחד, במהלך קרבות צליחת תעלת סואץ • השבוע נאספו באנדרטה שנחנכה לזכר הנופלים, ושיחזרו את השעות הנוראות, שבהן התנהל אחד הקרבות שהכריעו את מלחמת יום כיפור • עזרא מנספלד: "כל טנק הפך לעמוד אש ועשן ענקי, כך כל הלילה"

■ מאת עמליה ארגמן-ברנע

54 לוחמים איבדה חטיבה 421 של השריון, המוכרת כחטיבת צליחת התעלה, במלחמת יום הכיפורים. השבוע, ערב יום הזיכרון, נחנכה ביד לשריון בלטרון אנדרטה לזכרם. באנו, אחרי 27 שנה, לפרוע חוב של כבוד, אמר אלוף (מיל') חיים ארני, מפקדה הנערץ של החטיבה, שהיתה הראשונה לפרוץ אל תעלת סואץ. יותר מאלף איש נאספו ליד האנדרטה לה- לוק לנופלים כבוד, ביניהם היו גם ארבעה לוח- מים ששרדו מפלוגה ח' בגדוד 2, בפיקודו של יוחי (יוחאי) גלעד ז"ל מבית-השיטה – אליהו עממי, אמיתי שרעבי (שריר) עזרא מנספלד וש- למה יצחקי – והמג"ד שלהם, עמי מורג. רוב לוח- חמי הפלוגה, כ-30 איש, נפלו בלילה אחד של קרבות, ליל הצליחה, בין 15 ל-16 באוקטובר 1973.

אף שחלפו מאז 27 שנים וחצי, הם זוכרים במ- דויק את תוואי הצירים שבהם נעו, כל עיקול בד- רך, את מראה קו הרכס בחשיכה, את תנאי השטח, את הקולות בקשר, בהם קולו של אריק שרון, מפ- קד האוגדה. הם זוכרים את כל הפרטים הללו בבקורות רבה – אולי כי קל יותר להתחבר עם התדר של הרשת האוגדתית, מאשר עם האש האוכלת את החברים, עם הפנים השרופות, עם הפחד מהפחד, עם העובדה שבמלחמה הנוראה ההיא התחסלו פלוגות שלמות בלילה אחד, מבלי שניתן היה לחשוב אפילו על חילוצם של החברים הנשרפים בתוך הטנקים הבווערים. מפלוגה ח' המקורית נשאר רק עממי, בן קי- בוצ נווה-אור, ה"סמך" של יוחי. עוד ארבעה אנ- שי צוות משלושה טנקים אחרים, שצורפו לפלו- גה, נותרו בחיים לספר את סיפור אותו לילה סהרורי, שבו נשרף טנק אחרי טנק, שבו זינקו הלוחמים מטנק בוער אחד לאחר, שבו ניסו לק- רוא בקשר ואיש לא ענה, שבו הלכה ונמחקה פלו- גה שלמה, אבל שרידיה כיצעו בכל זאת את המ- שימה.

באותו לילה החלה האוגדה בפיקודו של שרון לנוע לעבר תעלת סואץ, על ציר "עכביש", כדי ליצור ראש גשר לצליחתה. זו היתה הפעם הרא- שונה מאז גיהנום קרבות הבלימה מול הכוחות המצריים בסיני שבה התארגנו כוחות השריון לאקט התקפי.

מבצע חציית התעלה נועד להעביר את המע- רכה לשטח המצרי, בתקווה שזה יניע את מצרים לבקש את הפסקת הלחימה. הוא היה כרוך בשי- מוש באמצעים טכנולוגיים מורכבים, שפותחו במיוחד לשם כך. למשל, גשר הגלילים. אלא שב- מהלך גרירתו אל התעלה נשבר הגשר. שרון,

טנקי החטיבה במלחמה. תצלום ודמוקרטיה: צביקה טישלר

מימין: שרעבי, מנספלד ויצחקי. "העלינו עוד ועוד פצועים"

"יוחי הודיע בקשר שנפגע, ורגע אחר-כך הת- חיל הטנק שלו לעלות באש – אבוקה ענקית צהו- בה בגובה של 15 מטר. עמרנו והסתכלנו, וכולם לא יכולנו לעשות".

עזרא מנספלד הספיק לראות את הטנקים של יוחי ושל אחרים עולים באש, ורגע אחרי זה חטף גם הטנק שלו פגיעה ישירה. המנוע דמם באחת. "עוד טנק הלך", הוא משחזר, "ולאף אחד מהטנ- קים אי אפשר היה להתקרב כדי לחלץ את הנפג- עים. כל טנק הפך לעמוד אש ועשן ענקי. כך זה נמשך כל הלילה.

"נסענו קדימה ואחורה, תוך שינוי עמדות וי- רי וחיפוי על הצנחנים, שהתקדמו לעבר מימי התעלה. אנחנו היינו ממש באמצע, שלושה טנ- קים שנשארו בין כוח הצנחנים ובין הכוחות המ- צריים. בהמשך שלחו אלינו עוד פלוגת טנקים, שהצליחה לחבור לעזרה. אמרו לנו להיצמד אליהם מאחור. 50 מטר מצומת טרטור-לקסיקון נפתחה שוב אש תופת מצרית, וכל הכוח שנשלח אלינו לעזרה נפגע באחת.

"שוב נשארנו שלושה טנקים, היחידים ששר- דו מהפלוגה של יוחי, כשרק אחד כשיר לירי. המ- שכנו להילחם רוב הלילה. מסביב זעקו לעזרה צנחנים פצועים. העלינו עוד ועוד פצועים על סיפון הטנקים, למרות שלא היה מקום. בקשר נשמע קולו של אריק שרון. הוא תירך אותנו באיזה צירים להתקדם כדי לא להיפגע ואיך לה- גיע לתאג"ד הקרוב כדי לטפל בפצועים.

"פתאום אני רואה את אחד מאנשי הצוות שלי יושב ולא מוציא הגה מפיו. לא ידענו אז על הלם קרב. אף אחד לא שמע על המושג הזה. אמרתי: קרה לו משהו, הוא לא מדבר, הוא לא עונה, לא זו כל מה שיכולתי לעשות זה לבקש מאחד הלוח- מים שייצמד אליו, שלא יעזוב אותנו לרגע. הוא הכניס אותנו לתוך ג'יפ שהיה שם ולא זו ממנו. אחר-כך הבאנו לו קצין בריאות נפש, הבאנו לו רב, את מי לא".

"לא ידענו את זה, אבל רובנו היינו במצב של הלם", אומר המג"ד, עמי מורג. "ככה הגיעו הטנ- קיסטים ששרדו לתעלה. הצלחנו לאבטח בשביל הצנחנים את איזור הצליחה, שחצו את התעלה עוד באותו לילה בסירות גומי לגדה המערבית. "הקרב הזה, שבו כל מי שלא נלכד במלכודת מוות המשיך להילחם, היה מן הקרבות שהכריעו את גורל המלחמה".

הניצולים עממי, שרעבי, מנספלד ויצחקי מק- שיבים עכשיו, באביב 2001 למג"ד, וכמו אז, מס- כימים עם כל מילה שלו. מי שמקשיב להם 27 שנים וחצי אחרי אותו לילה נורא מתחיל להבין את ההלם של אז.

אתה מרגיש שהכרת אדם מקרוב למרות שלא ראית אותו מימין". עממי, ה"סמך", ממשיך את הסיפור: "אחרי החבירה עם הצנחנים יצאנו במהירות עם הז- חל"מים בציר עכביש בכיוון התעלה, כשהצנח- נים אחרינו. הגענו לציר לקסיקון ופנינו צפו- נה, לעבר 'החוזה הסינית'. כשנכנסנו לאיזור 'החוזה הסינית' ראינו את הטנקים השרופים של חטיבה 14, שהושמדה ברובה בימים הרא- שונים לקרבות. יוחי ירד מהטנק שלו, וקיבל הכוונה מאיזה קצין בשטח. זה היה הרגע האח- רון שראיתי אותו. פתאום נפתחה אש תופת ממארב נ"ט מצרי.

נחוש לנצל את המומנטום בשטח, החליט בכל זאת לבצע את החצייה עוד באותו לילה – באמצ- עות "תמסחים", דוברות ממונעות המסוגלות לשאת טנק או נגמ"ש. כוח צנחנים שנשלח לאיזור התעלה בפיקודו של אלוף דני מט היה אמור להיות ראש הגשר במבצע הצליחה ממזרח – קרוב למעוז "לקקן" – למערב. הצנחנים נזקקו לסייע טנקים, ופלוגתו של יוחי הצטוותה לחבור אליהם. עד היום זוכר מט את החבירה ההיא, ב"עכביש 53", ואת קולו השקט של יוחי בקשר. "לא הכר- תי את יוחי בחייו", אמר מט השבוע, "אבל תמיד אזכור את הקול שלו. זה מסוג המקרים שבהם